

**70 LEJT
FOLKLORE V
BELTINCAJ
STR. 3**

**PRI NAS SE
NE KONČA,
LIKI SE NIKA
ZAČNE
STR. 5**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 7. avgusta 2008 ☼ Leto XVIII, št. 32

Manjšinski radijski programi

ZELO PRIVLAČEN MEDIJ

Kljub hitremu razvoju v zadnjem desetletju, se vloga radijskih programov ni zmanjšala, kvečjemu je medij dobil novo, kot bi aktualno rekli, dodano vrednost. Spoznanje velja za državne, mišljen je geografski in ne politični termin, regionalne in lokalne radijske programe. Spremenil se je odnos do branja časopisov in revij, poslušanja radijskih oddaj in spremljanja televizijskih programov. Bralci so kritični in skozi to optiko izbirajo časopise in revije; zaradi napredka tehnologij, ko lahko radijske postaje spremljamo že na prenosnem telefonu in zavoljo zelo širokega spektra ponudbe, se je spremenilo ravnanje poslušalcev. In sicer imajo radijske postaje in tudi posamezne oddaje zdaj manj stalnih ali zvestih poslušalcev, več je tistih, ki po naključju poslušajo oddaje tedaj, ko so jih pritegnile z vsebino, ki jim je blizu. Razume se, da takrat, ko je nekje večja naravna ali druga nesreča, odstotek poslušalnosti osrednje postaje poraste in enako lokalnega radia. Za primer je lahko nedavno neurje, ki je zajelo velik del Slovenije. Pomembno vlogo je imel Radio Slovenija, ki je poročal iz večine krajev in posebej lokalne postaje, ki so se približale prizadetim naseljem ali območjem. Nekaj dni po neurju sem od večjega števila ljudi slišal, da se je posebej izkazal Murski val, ki je imel poročevalce, ki so *pokrili* ves prostor, se oglašali iz prizadetih krajev in se pogovarjali s prebivalci. V želji, da nekoliko daljši *teoretično uvod* ni odvrnil bralcev, naj preidem k bistvu, in sicer

k novinarskemu odgovoru na vprašanje, kakšna je na Madžarskem, v Avstriji in Sloveniji manjšinska radijska ponudba. Poleg drugih informacij, se pri pisanju oslanjam na dva vira: »ORF oddaja premalo v jezikih manjšin«, NOVICE, št. 29, Celovec, Avstrija in »ORF je premalo emitiral na jeziku Slovencev, Čehov i Ugrov« - ORF ima premalo sporeda v slovenskem, češkem in madžarskem jeziku, HRVATSKE NOVINE, št. 30, Železno, Avstrija. Članka sta napisana po sprejeti odločbi zveznega komunikacijskega senata, ki je potrdil pritožbo, po kateri je premalo ponudbe na radiu in TV za manjšine v Avstriji. Pritožbo je pred enim letom sprožil mag. Marjan Pipp, predsednik Centra avstrijskih narodnosti na Dunaju.

»Avstrijska radiotelevizija je kot javna ustanova po zakonu

zavezana, da mora v svojih programih poskrbeti tudi za spored v jezikih avstrijskih narodnih skupnosti. Slovenski radijski spored na Koroškem je na primer del te obveze. Česa podobnega avstrijske manjšine, ki živijo na Dunaju, nimajo. (Imajo Slovenci v Budimpešti? opomba avtorja.) Sicer so oddaje v češkem, slovaškem in madžarskem jeziku, ki jih ORF oddaja na srednjem valu, in to ponoči. Štajerski Slovenci pa nimajo niti tega.« Zvezni komunikacijski senat je analiziral spored med januarjem 2006 in junijem 2007 in ugotovil, da sta ponudba in obseg oddaj v jezikih manjšin nezadostna. Ocena se nanaša predvsem na Dunaj in štajerske Slovence.

Za ponazoritev razmer v Avstriji, na Madžarskem in v Sloveniji, nekaj podatkov: koroški Sloven-

ci imajo vsak dan nekaj več kot 8 ur radijskega programa (Radio 2 Agora); hrvaška manjšina ima le nekaj minut več kot 12 ur programa tedensko; Madžari le 2 uri in štirideset minut na teden; Čehi imajo na srednjem valu 1476 uro in četrto programa na teden, na UKV dve oddaji skupaj 50 minut in enkrat na teden 25 minut radijskega programa, namenjenega otrokom; štajerski Slovenci nimajo svojih radijskih oddaj, kar je edinstven primer v Evropi. Svoje oddaje pripravljajo še Slovaki in Romi. Večina manjšinskih oddaj je na UKV, nekaj pa na Radiu 1476 - srednji val. Pogled na shemo razkrije, da imajo poleg koroških Slovencev, vsebinsko pestre oddaje Hrvati, denimo vsakodnevna kratka poročila, oddaje o kulturi, glasbi in mladim namenjen spored. Razen izjem so oddaje na UKV dolžini, le nekaj ponovitev je

na srednjem valu. Na Madžarskem imajo obsežnejši program Hrvati - regionalni Studio Pécs - Slovenci pa 8 ur tedensko iz Monoštra in v nedeljo pol ure iz regionalnega studia v Győru. Zdaj je zagotovljena ustrežna slišnost UKV oddajnika v Porabju in na Goričkem. Prekmurski Madžari imajo iz lendavskega centra RTV Slovenija vsak dan 18 ur in 15 minut programa na UKV in srednjem valu, s čimer je *prekrito* dvojezično območje in precejšen del Madžarske, vključno s Porabjem. Tu se vidi/sliši velik razkorak med Porabskimi Slovenci in prekmurskimi Madžari, čeprav naj bi državi na osnovi pogosto omenjenega sporazuma iz leta 1992 težili k zagotavljanju posebnih in enakih pravic obema manjšinama. Če bo denar, bo po novem letu iz Monoštra na teden 24 ur slovenskega programa.

Tako je z narodnostnimi radijskimi programi, kjer se s skoraj idealnimi razmerami ponašajo prekmurski Madžari (enako italijanska manjšina v Sloveniji) in deloma Slovenci na Koroškem, manj so zadovoljni Slovenci na Madžarskem, medtem ko so na najslabšem Slovenci na avstrijskem Štajerskem. Seveda kaže poudariti, da so manjšinski radijski programi samo en, toda pomemben segment v informiranju narodnosti in o narodnosti. Zelo važno in strokovno slabo raziskano je vprašanje, koliko in kaj o položaju manjšin poročajo večinski, zlasti osrednji ali vsaj regionalni mediji.

Ernest Ružič
fotografija: Karel Holecz

Francek Mukič: ČRNOŠOLEC – GARABONCIJAŠ

Pred dobrima dvöma mejsecoma je Radio Slovenija dau skoro petnajst minut mesta za knigo Črnošolec/Garaboncijaš, stero je napiso Francek Mukič, vödana pa je bila pri založbi Franc-Franc iz Sobote. Nisterni so si knigo lekar že doj prešteli, zato ka je najprve na sveklo prišla v našon slovenskon jeziki z Gorenjoga Senika, zaj, dve leti kesnej, pa eške v knjižnoj slovenščini, kak Črnošolec. Tou je taša kniga, ka od nas piše, od sega toga, ka se je z nami godilo pa kak se je godilo pa kak lagvo je bilou, eške najbolje med drugov bojnov pa duga leta po njoj. Tisti, ka v Porabji živejo, do v njoj dosta toga naleci spoznali, zato ka so sami vse tou doživeli ali pa, hvala Bougi, samo čüli od starejši pripovidavati. Spodi leko doj spreštete, kak je Radio Slovenija z velkin poštenjon od te knige gučo. Eške več – Francek Mukič je sam eden mali tao svoje pripovesti prešto. Lekar je tou sploj oprvin bilou, ka se je na glavnnon slovenskon radiomi čüla naša rejč, napisana v knigi.

Založba Franc-Franc iz Murške Söbote je ena tistih, ki daje veliko poudarka slovenskemu izvirnemu leposlovju. Sredi marca so v Ljubljani predstavili romaneskni prvenec z naslovom Črnošolec. Napisal ga je Francek Mukič iz Porabja na Madžarskem, v Ljubljani šolani slovenist. Mukič je sicer bolj znan kot avtor Madžarsko-slovenskega frazeološkega slovarja, Slovenske slovnice v madžarščini ter Porabsko-knjižnoslovensko-madžarskega slovarja, krajša leposlovna dela pa je objavljaj le občasno, v zbornikih porabske literarne ustvarjalnosti in podobno. O romanu Črnošolec – Peter Kuhar.

Roman Črnošolec je nekaj posebnega že po tem, ker je to prvo delo pri nas, ki ima dve jezikovni verziji, pa nista prevoda. Knjiga je najprej izšla leta 2005 v porabskem narečju, z naslovom Garaboncijaš, letos spomladi, sicer z lansko letnico izida, pa tudi v knjižni slovenščini. Poleg tega ne gre za enostaven prenos iz enega idioma v drugega, saj se deli med seboj tudi sicer nekoliko razlikujeta. Branje v knjižni slovenščini, tu in tam obarvani s porabskimi besedami in frazami, je pač lažje, čeprav je porabščina že sama po sebi skrivnostna in se ji, zdi se, snov v Črnošolcu še bolj prilaga.

Roman je napisan razgibano, pretresljivo in zvečine tudi zelo spretno. Gradivo zanj so dogodki, o katerih obstajajo dokumenti, a tudi legende,

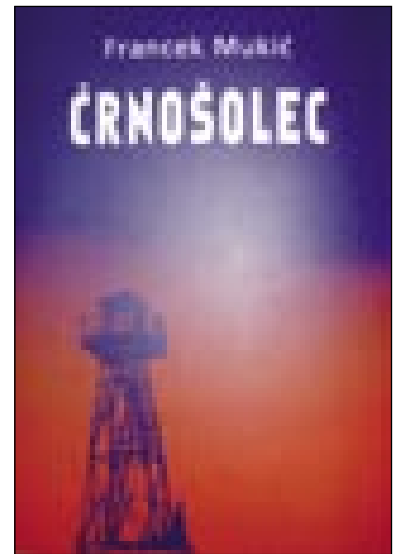
ljudska mistika in govornice, ki med ljudmi v Porabju krožijo še dandanes. Presenetljivo, za pisca tudi nekoliko tvegano je, kadar nastopijo resnična dejstva z resničnimi ljudmi, avtor pa jih ne prikrije, ampak večinoma operira s pravimi imeni. Roman ali -raje- povest, kar se zdi žanrsko bliže, tako postane neke vrste dokumentarec, ki skozi literarne in resnične osebe spregovori o zelo zapleteni podobi krajev in ljudi, globoko zaznamovanimi z zgodovino, po prvi svetovni vojni pa tudi z obmejno lego. Porabje je povrh vsega tudi politično in narodnostno občutljivo področje, kjer so se križali meči različnih vojska in lomili interesi mnogih držav, pa naj gre za Slovence, Nemce ali Madžare, avtohtono prebivalstvo Porabja. - V drugi polovici 20. stoletja je bilo sedem porabski vasi obdanih z eno najstrašnejših meja, kar si jih je mogoče zamisliti. Zaprto območje je bilo obdano s stražnimi stolpi in bodečo žico, da kmetje niti na lastna polja niso smeli brez dovolilnic in oboroženega vojaškega spremstva, kaj šele da bi prosto prehajali recimo do sosednje vasi.

Obdobje v romanu sega širše, za nekaj stoletij nazaj, vendar je največji delež in pomen dan prejšnjemu stoletju, pravzaprav najbolj črnim časom po drugi vojni, to je obdobju stalinistične strahovlade. Avtorjeva narativna metoda je zanimiva: zgodba se plete skozi šahovsko igro, v kateri se pomerita neki učitelj in arhivar, ki pripravljata učenik zgodovine za porab-

ske šole. Kakor smrt v Bergmannovem filmu Sedmi pečat igra šah z vitezom za življenje, tako dva prijatelja preigravata zgodovino, igrata s časom za zgodbe. Osrednje gibalo je mladi, zagonetni Marci. Še dandanes naj se ne bi vedelo, zakaj so ga ustrelili in kdo je ubijalec. Dokumentov ni, ker so jih v arhivu uničili, govornice in legende o njem pa so kontradiktorne. Morda naj bi bil dvojni vohun, jugoslovanski in madžarski. Morda je padel kot žrtev stalinističnih čistk, ki so prizadele veliko Porabskih Slovencev. Mnogi so bili po zaporih, mnogi so izgubili življenje, veliko pa jih je bilo izseljenih v notranjost Madžarske, večinoma samo

vanju, kakršnega je v Jugoslaviji izvajala OZNA, »Oddelek za zaščito naroda«, nekakšna tajna policija. Tudi z literarnega stališča izstopa zgodba o tem, kako policijski »seciranti« kar vsem na očeh razkosavajo Marcija na navadnem vozu ter se pred starši igrajo z njegovim izrezanim srcem ... Avtor vplete v zgodbe vse, kar nekako poganja življenje, ne le nasilje, ampak tudi ljubezen, strah, a tudi pogum, ne le surovost države ter njenih političnih potez, ampak vse tisto, kar človeka stisne v past usode.

Mukičev Črnošolec od-

Zakaj smo Porabski Slovenci takšni, kakršni smo?

Skozi stoletja zaničevani s strani večinskega madžarskega naroda, vendar še kako cenjeni od istih ljudi kot najboljše delovna sila na ogrskih tleh. Še tako utrjeni ljudje na madžarskih veleposestvih niti enkrat niso zamudili ob poznih večerih, da ne bi bili večglasno zapeli svojih milih porabskih viž.

Zakaj smo največkrat preskromni, da ne rečem pohlevni, po drugi strani pa znamo biti tudi še kako pikri, ko se nekateri norčujejo iz nas, kaj neki žlobudramo v tej vendski spakendranščini. Kaj hitro se najde kak korenjak, ki jim ravno tako osorno zabrusi nazaj, da če Porabci pozabimo madžarski jezik, bomo pač govorili slovensko, vi pa boste najbrž lajali, če pozabite svojo madžarščino.

Kako je to, da če se dva Porabca, ki se prej nista poznala, srečata v nekih oddaljenih madžarskih krajih in po eni uri dobita občutek, kakor bi bila bližnja sorodnika in se poslovita s prijateljskim poljubom?

Zakaj Porabci slovenski gučimo, ljudje v matični domovini pa slaski?

Zakaj smo bili med drugo svetovno vojno tako dovezetni za nemškutarstvo in madžaronstvo?

Zakaj so med vojno vihro morali skorajda vsi maloštevilni porabski izobraženci prebegniti v matično domovino? Nekaterim pa so bili celo usojeni smrtonosni streli, med njimi tudi nesrečnemu Marciju Lončarju. Zakaj smo Porabski Slovenci takšni, kakršni smo?

Štel bi si v veliko čast, če bi bralci našli vsaj nekaj odgovorov na tovrstna vprašanja v prvem porabskem romanu Črnošolec.

Francek Mukič

zato, ker so bili zavedni Slovenci ali pa so »simpatizirali« za priključitev k Sloveniji. Mukič opiše s presenetljivo dramatičnostjo recimo, kaj so počeli »avoši« (izg. ávoši), pripadniki madžarskih policijsko-vojaških enot, znani po brutalnem delo-

likuje pripovedovalska razgibanost, prehajanje iz zgodbe v zgodbo, časovni preskoki so funkcionalni in literarno trdni. Pestrost dopolnjuje povrh vsega kopica porabskih besed. Prav zaradi tega proti koncu knjige nekajkrat zmotijo, zdi

se, da dobesedni navedki aktivističnih govorov na povojnih partizanskih mitingih za priključitev Porabja k Sloveniji

oziroma tedaj k Jugoslaviji ali so jih z zborovanj poslali tedanjim politikom. Temu naj bi se avtor raje izognil z neko bolj literarno intervencijo. V celoti gledano je roman Črnošolec, čeprav Mukičev prvi obsežnejši literarni tekst, gotovo eden zanimivejših v aktualni slovenski literaturi.

Pa še nekaj besed o že omenjeni nadnarečni, porabski različici Črnošolca – o Garaboncijašu, ki je po času izida starejši. Razlik je več, ne le v idiomih ali v običajnem spremnem aparatu. Pomembnejša formalna razlika je zlasti naslednja. V starejši, porabski izdaji najdemo spremno besedo Milana Vincetiča, v mlajši, knjižno-slovenski izdaji pa le nekaj stavkov na zavihku. Žal – saj ravno to, o čemer Vincetič širše piše, potrebuje tukajšnji bralec. Mukičovo literarno delo Vincetič namreč objektivno, resda zelo naklonjeno ovrednoti v kontekstu sedanje slovenske književne ustvarjalnosti, hkrati pa razpre pogled na razmere v Porabju samem. Predvsem velja, da je v porabščini, natančneje – v govoru Gorenjega Senika, v kateri je napisan Garaboncijaš, nekaj nedoumljivo lepega, skrivnostnega, arhaičnega. Hkrati pa je tudi dokaz, da ta jezik premore tudi literarno oblikovano besedo v vsej svoji polnosti.

Peter Kuhar

70 lejt folklore v Beltincaj

»Prijte vsi, šteri ste od kolena menši pa od podplata vekši - z glasnimi gutami, friškimi petami ino trdimi mošnjami!« - so zvali lüstvo v krajini med Mürov in Rabov več stau leit na gostüvanje. Ranč s tejmi rečami so čakali goste na 38. mednarodni folklorni festival v Beltince med 24. pa 27. julijom. Pred skoro štiridesetimi lejtami

pa djenau v Beltince. Tam sta badvagogziskala Matijo Kavaša, v krajini poznanoga plesca pa tamburaša. V tisti cajtaj je v vesi že igrala Beltinška banda, z legendarnimi *Miškom Baranjo* pa z bratami *Kociper*. Profesor Marolt je je nagučo, ka naj napravijo folklorno skupino, pa tak gorderžijo prekmursko instrumentalno

ka zaprem oči, pa samo do nogé delale ali pa tejlo. In te mi zaplešemo, kak smo se navčili od tisti starcov. Mladi se zdaj že mogauče bole včijo na kakši stopaj, mi smo nej. Nas so ovi primlili z rokami, mi smo tak plesali, kak so nas moški vodili.«

Gda je štirideseta oblejtnica beltinske folklore bila, te so eške takši tō plesali, šteri so že na začetki cüj valon bili. Beltinška banda - z goslaroma bratoma *Kociper* - je pri folklori več kak šestdeset lejt špilala, če rejsan je erični muzikant Vlado Kreslin pri svoji koncertaj v Ljubljani ž njimi tō vküper igro. Na žalost so stari muzikaši gnes že na drugom svejti. Folkloro v zadnji deseti lejtaj sprejaja mlada Marko banda, štere člani so se zveksoga včili pri staroj bandi.

Plesi, štere pleše beltinska folkloro, so prekmurski ravenski plesi. Te so nej dosta ovaški od plesov drugi krajini v Sloveniji. Na priliko tkalečka je eden takši ples, šteroga samo tü poznajo pa šteroga so plesali člani tkalskoga ceha. Ples »po zelenoj trati« pa ma takšo melodijo, ka poznajo Vaugri v Prekmurji tō. Profesor *Mirko Ramovš*, čednjak za slovenske pleše iz Ljubljane, šteri slejdnja lejta dosta pomagajo pri beltinskoj folklori tō, pravijo, ka so vsi te plesi od indri prišli, eden je nej v toj krajini iz zemle võzraso. Lidge so je vidli, pa je začnili po svoje plesati, so jim dali svoj pečat, svoj temperament. Tak so gratali prekmurski, ali če škemo, porabski plesi.

Edna folklorna skupina pa nūča nošo, gvant tō. Gda je beltinska folkloro v osemdeseti lejtaj dobila evropsko nagrado za svojo delo v ljudskoj umetnosti (s tejm so sami v Sloveniji zvün ljubljanske skupine Marolt), so daublene peneze ponūcali za tau, ka so gorziskali, kakše gvante je lüstvo v beltinskoj krajini nosilo. V tistom cajti so

v ravenski vesnicaj eške dosta takši gvantov pa stari kejpov meli. Gnes ma folkloro tri fajte noše: edno bejlo laneno s konca 19. stoletja, delavno nošo iz djenau tistoga cajta pa svetešnjo, štero je lüstvo samo na gostüvanjajalike meši nosilo. Gostüvanje pa je ranč tista šega, štero je beltinska folkloro dostakrat nutpokazala, pa so z nje film tō redili.

najgir lidgé eške makedonske pleše tō vidli, goslarski večer pa je tō nej falü.

Beltinska folkloro je bila prva v Prekmurji, gratala pa je pelda za dosti drugi takši skupin. V Prekmurji gnes dela 27 võzraščeni pa 17 mlašeči folklor. Njina najvejša naloga je tau, ka se plesno znanje prejkda iz generacije v generacijo. Zakoj pa vsigdar

Sinčarski plesci na festivali

so si nisterni pri beltinskoj folklori võzbrodili, ka bi fajm bilau, če bi vsikšo leto napravili festival za folklorne skupine iz Slovenije pa sausadnji rosagov. Že na začetki so pozvali skupino iz naši Sakalauvec, od tistoga mau pa je vsikšo leto gorstaupila najmenje edna skupina iz Porabja. V par lejtaj jefestivaleške vekši grato, prišle so na priliko folkloro iz Bosne, Francuskoga, Španjolskoga pa eške iz Kanade tō. Na zadnjom dnevi festivala je vsigdar bila revija (szemle), na šteroj so se slovenske skupine trūdile nutpokazati, ka znajo, ka naj bi võodebrali najbaukšo. Letos so prvi den festivala posvetili sedemdesetim lejtam beltinske folkloro, štera je edna najstarejši takši skupin nej samo v Prekmurji, liki v cejoj Sloveniji. Za tau priliko so oprli na beltinskom gradi edno razstavo, štera s pomočjav stari kejpov nutpokaže delo pa življenje prekmurske skupine. Pred sedemdesetimi lejtami je profesor Vilko Novak pauzvo eričnoga poznavalca plesov Franceta Marolta v Prekmurje,

muziko pa pleše. Profesor je pleše na papér tō dojspiso, ka bi se je leko indri v rosagi tō navčili.

Nej je dosta cajta minaulo, folkloro iz Beltince je začnili oti po festivalaj. Oprvin v Maribor, sledik pa so gorziskali tihinske rosage tō. (Če ne štejemo, ka je tistoga ipa Jugoslavija eške vküper bila.) Veuka vrejdnost beltinske folkloro je bilau tau, ka so leko lidge indri v Sloveniji spoznali prekmurske pleše pa muziko, šteri so v drugi krajinaj do tistoga mau skoro neznani bili. V Beltincaj so se pleše zveksoga včili eden od drugoga. Zdajšnja predsednica Kulturno-umetniškoga društva Beltinci, *Lizika Zadravec* se na tiste čase tak spominajo: »Mi, petnajset lejt stare deklice smo prišle plesat s starimi gospaudami, ka so bili stari 40-45 lejt. In te so uni nas vrteli, kak je trbōlo. Če si znau plesati s starim plesalcom, si biu dober; če si pa nej znau, si mogo vkraj oditi. Gda nas nekak sto kaj nauvoga navčiti ali pa kakši ples plesati, te pravim, čakaj,

Beltinška folkloro sveti

Na letošnjom festivali so na prvom dnevi skupine iz Prekmurja pa Porabja vküper svetile 70. rojstni den beltinske folkloro. Nutso pokazale plesno tradicijo krajine med Mürov in Rabov, s štere so nej steli vönjati Madžare v Prekmurji tō nej. S tremi plesami so se nutpokazali porabski plesci z Gorenjoga Senika tō. Dvoriške na beltinskom gradi se je napunilo z lidami. Depa nej samo prvi den. Na festivali, šteri je trpo do nedele, so leko

z veseldjom gledamo pleše? Zatau, ka vsikši rod malo ovak pleše. Plesi pa se leko plešejo v ovaški formaj tō, na priliko, gda kakše šege pa navade nutpokažejo. Tau je leko gostüvanje ali žetva, glavno je, ka naši stari prekmursko-porabski plesi furt v nauvoj postavitvi na oder pridejo. Doček se plesi ne pozabijo, eške nika ostane od indašnjoga sveta naši babic pa dejdekov.

-dm-

VII. mednarodna likovna kolonija v Monoštru

Od 6. do 15. avgusta poteka v Monoštru v Slovenskem kulturnem in informativnem centru VII. mednarodna likovna kolonija, na kateri sodeluje 9 umetnikov iz Slovenije (Goce Kalajdziski, Endre Göntér, Metka Kavčič), Madžarske (Péter Baky, Péter Borsos, Kata Karácsony), Italije (Klavdij Palčič, Paolo Kervischer) in iz Srbije (Mirko Molnár). Soorganizatorja desetdnevne kolonije sta Zveze Slovencev na Madžarskem in Galerija-Muzej v Lendavi. Umetniki se ob ustvarjanju spoznavajo tudi z Monoštrom in Slovenskim Porabjem. Iz del kolonije se pripravi razstava, ki jo ponavadi odprejo novembra, in se pripravi tudi katalog. Vsak umetnik podari organizatorju svojo sliko, ki bogati zbirko, ki - na žalost - še nima stalne galerije.

OD SLOVENIJE...

Zagotovljeno tajno glasovanje invalidov

Na septembrskih parlamentarnih volitvah v Sloveniji bo zagotovljeno tudi tajno glasovanje invalidov. Državna volilna komisija je namreč sklenila, da bo na vseh voliščih omogočeno glasovanje s posebnimi šablonami za slepe in slabovidne volivce, v vsaki volilni enoti pa bodo invalidi lahko glasovali tudi s pomočjo elektronske naprave.

Cene se niso spremenile

V Sloveniji se cene življenjskih potrebščin julija podobno kot julija lani v primerjavi s preteklim mesecem v povprečju niso spremenile. K medletni inflaciji, ki je julija znašala 6,9 odstotka, so še vedno največ prispevale visoke cene nafte in hrane. Po mnenju ekonomistov julijska inflacija že kaže znake umirjanja.

Večji pridelek krompirja in silažne koruze

V Sloveniji se bo letos po podatkih o zgodnji napovedi pridelkov poljščin, zbranih na 15. julij, pridelalo več strnih žit, krompirja in silažne koruze ter manj oljnic, krmnega graha in koruznega zrnja. Poletne ujme so le v manjši meri vplivale na velikost pomembnejših pridelkov. Povprečni pridelek koruze za zrnje naj bi bil 8,1 tone na hektar, povprečni pridelek silažne koruze pa 41,9 tone na hektar, še navaja statistični urad.

Umrla najstarejša Slovenka

V 107. letu starosti je 31. julija umrla najstarejša Slovenka, Rozalija Bogdan iz Dobrovnika. Rodila se je 17. januarja 1902 v Kobilju, kjer je preživela mladost. Omožila se je v Dobrovnik, mož ji je umrl pred 48 leti, v zakonu pa so se jima rodili štirje otroci. Do konca življenja je s hčerko živela na svoji domačiji. Rozalijo Bogdan je ob 104. in 105. rojstnem dnevu obiskal tudi pokojni predsednik republike Janez Drnovšek.

Znauvič so si želeli slovenski program

V zadnji lejtaj nas na Slovenski zvezi iz vse več vogrski krajev iščejo, ka želijo meti slovenski kulturni program, najbole iščejo folklorne skupine pa goslare. Tau se razmej tū, k

v Szarvaskendi bi prej brezi Gorički lajkošov pod vodstvom Stanka Črnka bola pokapanje bilau kak pa gostūvanje. Oni so taum tašno karažnost naprajli, ka so je skur pred vsak-

ekipo Balaž Bajzek. Oni so se špilali petkrat, vsakši vsakšim, šlau je za brsanje, nej pa sto je najbaugši.

Iz dvej vörnoga kulturnoga programa smo Slovenci dobili trifrtale vöre. Sakalauvski folkloristi so meli za program lejpe, vesele pa redno dobro nota navčane plesse. Lepau se držijo na odri, enga drüga gledajo, pazijo na vsakši svoj stopaj, so skoncentrirani, djujkati že tū znajo po porabskom. Tak brodim, ka dosta deja pri kvalitetnom programi tau tū, ka mentor Zoran Domjan sam tū skur furt pleše z njimi, nikdar se ne dá tröjcati, gdakoli pa gdekoli je potrebno z dobre volé nota stane. Dostakrat, kak zdaj tū, če bi on nej pleso, bi nej mogli gora staupiti s štirimi pari. Ka je sakalauvska folklori tak leko vözrasla, zvöjn prejk deset-

so kosa, ribaš, grable pa ejber. Lidgé mujs morajo poslöjšati. Tau je pa ške plus, ka je vse té pevke pa pevce Baug gli na tau stvauro. Gda so goslarge malo štijmali pred nastopom, je lüstvo na dvauri z eno vüjo že z njimi bilau. Med programom v dvorani so ji nisterni z laumpi pa očami poslöjšali, tejlö se njim pa tak li ujckalo, nisterni bi se vejn najraj na paté postavili pa zavrteli. Gorički lajkoši so mislili, ka vejn nisterni döjn razmejo slovensko rejč, ka so ji tak pozorno poslöjšali. Kakšen kvaliteten program smo dali Slovenci, tak kulturno se je držö domanji narod. Tau smo tū dobro leko vidli, ka ena mala vogrška samouprava kelko možnosti ma, kak leko pogosti nastopajoče. Nej slobaudno pozabiti, Porabski Slovenci tū samo zatau mamö maudoš, ka smo manjšina na Vogrskom. Depa kormanj (vlada) de nas samo dočas držö za manjšino, ka mo meli svoj dzejik, ka mo svoj dzejik gounčali tū, nej samo nika malo razmeli ali lepau spejvali ali plesali. Čas bi bijo, če vsi, steri se držimo, čütimo za Porabske Slovence, sami pri sebi na tejm redno začnemo zmišlavati, nej ka bi kesnau bilau. Leko smo ponosni, ka smo s svojim dzejikom, kulturo, šegami, djestim... ovakši kak drügi narod, tau je samo našö, ka nam niške ne more vkraj vzeti, samo mi sami. Tau smo leko vidli zdaj v Halastöni tū, kak so štimali slovenski program. Organizator Tibor Balaskö mi na znanje dau na drügi den, ka je narod bijo fejs zadovolen s programom, posebno s slovenskim, na sterim se je vidlo, poznalo, ka členi skupin redno delajo, probajo, v njigvi očaj so več kak amaterske skupine. S strani Slovenske zveze, ejkstra v svojom imeni, se trno lepau zavalim za vse lepote pa doživetja vsejm nastopajočim, obadvöma mentora pa goslarom.

Par kak se šika

tomi nej trbej razmeti rejč pa itak leko má veseldje kakšenkoli narod. Letos smo pá prejk pet pozvanj mogli nazaj prajti zatok, ka so dvej odrasle folklore v tej (po)letni mejsecaj mele zavolé nastopov pri Slovencaj, mlajši so bili v taboraj, ovak je pa tau čas, gda si lüstvo privaušči cajt za počivanje nindrik indrik.

Halastö je mala ves od Krmedina naprej prauti županiji Zala. Prejdnji vesi so 26. juliüša planirali vaški den, gda so si želeli slovenski kulturni program pa mlade futboliste tū. Zakoj ranč v tau vesi? V januaru je bijo en velki projekt v trinajsti vasaj, gda so nas organizatorji prosili, naj porabsko borovo gostūvanje pokažemo nota v enoj malöj vesi, v Halastö, s kulture pa večer na zaključnom kulturnom programi v Szarvaskendi. Borovo gostūvanje smo vküper sprajli zveksöma s slovenskimi lidami, goslare smo pa mogli v pausado prositi z Goričkoga. Nejmam se šegau valiti, depa tau borovo gostūvanje ške gnesden spominajo, ka hvali vse lidi, steri so si pripravili maškare pa se njim je nej vnaužalo nota zravnat, ali stere ženske so tiste fajnske fantje spekle pa spejvale. Velko borovo gostūvanje trinajst vesi

šo kučov steli pogostiti. No, nas Slovence so taum v Halastöni trno lepau gora prijali, so bili

Karažni Gorički lajkoši

fejs srečni, ka ena taka mala ves je dobila tašni karažni, fejs dober zimski program. Nej bi prajla tau pri sakalauvskej folklori v Szarvaskendi, nej bilau zavole publike, v nijj so sploj nej ostali lejpi spomini. Gda se je župan zglasö za program na vaški den, sam si tak mislila, naj deta tiste dvej skupine, stere sta si v zimi tau prislöjžile. Etak smo šli že tretji vikend vküper folklorna skupina ZSM Sakalovci pa ljudski pevci pa godci Drüštva Gorički lajkoši. Za futbol so se pa na prvo rejč vzeli gorejnjisenički podje, stere nam je vküper spravo Vili Nemet, v Halastöni pa vodo

letnoga rednoga strokovnoga dela mentora pa mladi se pri uspešnom (sikeres) nastopi največ šté, ka majo živo muziko. Plesi té valajo nika, če se plešejo z dobro volauv, nasmejano. Tau dobro razpolöženje (hangulat) zvöjn fude, stere že par lejtvlači v Sakalauvci Boris Velner, dosta zdigne boben s svojim bobnarom Brankom Baumanom iz Prekmurja, steri je vsikdar dobre volé. Med dvema spletoma plesov so pa s svojimi veselimi prejkmurskimi pesmimi me »davalö« Gorički lajkoši. Spejvanje zvöjn igranja na lüdske škeri, kak

Klara Fodor
fotografiji: J. Illés

Pri nas se ne konča, liki se nika začne

Na Slovenskom dnevi v Andovci so v kulturnem programu nastupili člani Kulturnoga in umetniško-ga društva Budinci. Tau, ka oni majo društvo, smo samo dva mejsaca nazaj zvedli, gda smo v Budinci špilali mali nogomet. Te smo si tak zmislili, ka njij pozovemo, vejpa če smo mi nej znali od njij, te drugi so je ešče tō nej vidli. KUD Budinci ma enga aktivnoga člana, šteri pleše, igra, če trbej, te popejva, špila nogomet, leko bi pravo, enga univerzalnoga človeka, šteri vsigdar tam pomaga, gde trbej. Tau je Vendel Žido. Njega sam spıtavo malo od društva, malo od samoga sebe.

• *Vendel, gda ste ustanovili KUD Budinci?*

»Društvo smo ustanovili pred dvajstimi lejti, zdaj nej davnik nazaj smo meli dvajsto obletnico. Samo žau, osemnajset lejt nazaj je nej bilau aktivnoga dela. Na obletnici smo te vidli, ka se fanj družiti, ka je tau dobro pa lejpo za naš kraj. Te smo si tau prajli, dočas de se tau dalo, pa mo meli volau, dočas mo delali. Tak je te gledališka skupina zdaj že dve, trij lejta aktivna, folklor pa zadnjo leto nazaj.«

• *Člani društva ste vsi iz Budinec?*

»Večina je iz Budinec, mamo pa ešče člane iz Mali Šalovec pa z Dolejnc.«

• *Kakšne skupine mate v društvu?*

»Folkloro, gledališko skupino pa ljudske pevke.«

• *Sto vas vodi ali vči?*

»Predsednica je Darja Bedič iz Budinec, pa tudi ljudske pevke ona vodi. Vodja folklorne skupine pa gledališke skupine je Suzana Škodnik iz Mali Šalovec, ona je po poklicu učiteljica.«

• *Kak sam te gleda, ti si univerzalen, zato ka plešeš, igraš, pa sam te v igri ešče čüjo popejvati tō.*

»Navadno sem, če dje kaj trbej pomoči, paulak. Vsigdar sem emo volau za tau, samo

Vendel Žido

časa sem emo menje. Zdaj mi pa že čas bola dopušča, zato ka doma smo že bola vse kaj tanaprajli, pa hčerka že tō odrasla. Tak mislim, ka vse, ka za ves leko napraviš, je fanj, če pomoreš pa si paulak.«

Na odri v Andovcaj v prizori »Kak so se Büdinčarge plesat včili?«

• *Vidlo se je na odri, da ste nastopali, ka vi tau rejsan z veseljom delate, ali je tau tak?*

»Rejsan bi tau leko pravo za sebe, pa za vse, ka delamo v taum društvu. Pa tüdi vala tau za tiste, šteri so zvüna društva, pa nam pomagajo. Rejsan delamo z dobro volaup pa z veseldjom. Najbola nas pa tau veseli, gda vaščanom, publiki veseldje spravimo.«

• *Tak vejn, ka ti nogomet tō špilaš.*

»Ešče špilam, dapa že nej tak kak prvin. Istino, prvin sem tō nej vrhunski igralec bijo,

dapa zato sem redno igro. Zdaj sem že bola samo tak paulak pa pomagam dečkom organizirati. Dapa če tak pride, te ešče zato gorpo teganam kopačke.«

• *Ti tak živiš, kak bi vsakši mogo. Nega vejn tašnoga kedna, ka bi nej üšo na pohod, nej?*

»Probam tak živeti, pa probam tau drugim tō priporaučiti, naj bi tak živeli. Žau, tau pri nas na Goričkom čas ne dopušča. Vüpajmo, ka mo gnauk vsi meli več časa za tau. Če gledamo naprej, tak mislim, ka se splača te čas, ka si ga vzemamo za tau, ka bi zdravo živeli.«

• *Ka misliš, zaka smo do tejsa mau tak malo stikov meli eden z drugim, če gledamo dve vasnice Andovce pa Budince?*

vasnicama se je nej uradno začnilo, bola se je začnilo med lidami, pa samo potistim se je med organizacijami, nej?

»Najbola je vejn rejsan tau, ka zdaj smo se tisti lidgé najšli, šteri škemo sodelovati, pa s toga nej meti koristi. Tau je tak špontanu prišlo, pa vüpam, ka de vsigdar več lidi. Dostakrat je tak, ka mali lidgé leko kaj velkoga napravijo. Kak je edna na pohodi pravla: v Andovci pa v Budinci se ne konča, liki se nika začne.«

• *Gnako sva stariva pa prvin itak sva se nej srečala. Če si nazaj mislim, našo sodelovanje se je vejn te začnilo, gda smo se lani vzimili na meji srečali, ka sam z autonom vezno, ti pa Dušan sta mi pomagala. Tam smo telefonske številke vömenili.*

»Mogauča telko lejt trbelo, ka se praviva človeka srečata. Tau je bila sreča v nesreči. Če bi ti nej vezno, mogauče, ka bi te nej tak sodelovali.«

• *Ka misliš ti od tauga, ka pri nas v Andovci, v Porabji mlajša generacija že slabo guči materni jezik?*

»Gda prejkdemo k vam, tau vidimo, ka edni znajo malo, samo sram je gučati, da pa začoš se z njimi pogučavati, se pa trüdiyo. Tak ka je umrla slovenska rejč fejsť v Porabji, pri mladi generaciji. Dapa dja tak mislim, ka do se nazaj začali včiti. V tejm do na velko pomauč medsebojna srečanja pa prireditve, drugo pa tau, ka že sem čüjo, ka vse več mladi Porabcov odi se k nam na Goričko delat. Pa slovenski jezik de se sam od sebe obdržo.«

Vendel, dja kak tebi, tak društvu dosta uspehov želim, pa vüpam ka še dugo, dugo lejt mo tak dobro leko vküp sodelovali kak zdaj.

Karel Holec

... DO MADŽARSKE

Proti rasizmu na obletnici romskega holokavsta

Sklad za občanske pravice Romov je 2. avgusta organiziral spominsko slovesnost ob 64. obletnici romskega holokavsta, na kateri so vsi govorniki govorili o nevarnosti ponovno oživelih neonacističnih ideologij na Madžarskem. Premier Ferenc Gyurcsány je v pismu, ki so ga prebrali na slovesnosti, zapisal da predsodki v zvezi z Romi niso usahnili s propadom nacizma po drugi svetovni vojni, da na Madžarskem nekateri spet marširajo po vaseh (verjetno je mislil na t.i. Madžarsko gardo), in da obstajajo stranke, ki ne mislijo tako, da bi tem ideologijam za vselej morali reči "stop".

Poletno politično zatišje

Poletno politično zatišje je znati tudi na lestvici popularnosti madžarskih politikov, saj je na njej komaj kaj sprememb. Na vrhu lestvice še zmeraj vodi predsednik države László Sólyom. Sledi mu predsednica parlamenta Katalin Szili. Najbolj popularna provladna političarka je zunanja ministrica Kinga Göncz. Sledijo ji predsedniki političnih strank: Viktor Orbán, predsednik FIDESZ-a, Ibolya Dávid, predsednica Demokratskega Forumu, in Gábor Fodor, predsednik Stranke liberalnih demokratov. Naslednji v vrsti je eden najbolj priljubljenih madžarskih ministrov, minister za kmetijstvo József Gráf. Najmanj priljubljen minister je finančni minister János Veres. Med dvaindvajsetimi politiki je premier Ferenc Gyurcsány julija zasedel devetnajsto mesto.

Obvestilo

Zahodno-madžarska univerza Univerzitetno središče Savaria v Sombotelu v šolskem letu 2008/2009 razpisuje redni in izredni magistrski študij iz slovenskega jezika. Prijavijo se lahko tisti, ki so končali dodiplomski študij slovenskega jezika in književnosti. Študij bo trajal dva semestra.

Podrobnejše informacije na spletni strani: www.bdf.hu

Slamokrovstvo

Gda pomislimo na staro prekmursko ižo, si včasih pred oči namalamo kejp male niske cimprane iže s slamnatov strejov. Inda so vse iže bile s slamov pokrite, gnes den jii

li, pa eške pokazati mi je znau, kak se tou dela. Gospod Kous pravi, ka je tou pri njij tradicija. On se je toga dela navčo od svojoga očo, pa tak je tou šlou od kolena do kolena. V

Anton Kous z ravnjačo na Ferencovi kmetiji v Kraščih

pa najdemo bole malo. Neka jii leko vidimo v Filovskih pa Strejovskih gorica, v Lendavskih gorica, pa tū pa tam na Goričkom eške tū štera stoji. V tisti časaj, gda eške nej bilou pokrivačkoga cigla (čerpnjé) pa moderne »bramac« streje, je biu vsakšii pavar slamokrovce (tisti, steri s slamov pokri-

panonskom svejti je slamnata streja bila prisotna vse od naselitve ali od tistij časov dale, gda so lidgé začali v ižaj žive-ti, pa so si mogli nekak strejo napraviti. Gospod Kous pravi, ka se je pri nas slamokrovstvo najbolje prekinilo tam nindri v 70-tij ali 80-tij lejtaj 20. stoletja, gda so naši lidgé za-

Takše krmilnice za ftiče dela Drago Škodnik s Fikšinec

pa strejo), zatou ka si je mogo popravliti strejo nad glavo. Gnes den slamokrovcev skoron več nega. Ges sam dva najšla.

V vesi ob Ledavskom jezери Krašči stoji turistična kmetija Ferencovi. Tū je vert gospod Anton Kous, šteri mi je dosta znau povedati o tom, kak so inda strejo s slamov prekriva-

čali fejst v Avstriji delati, pa si velke pejneze slūžiti. Te so začali streje z vsem drugim prekrivati. Slamokrovstvo njim je dosadno gratalo, drago je bilou, zatou ka takšo strejo trbej dosta popravliti, stari meštri so mirali, mlade nej brigalo in tak pravi, ka je prišlo do »ekonomske in miselne zapostavljenosti in s tem pre-

kinitve«. Slamnata streja je bila znak siromaštva. Njemi se je tou nej vidlo, zato se je li trūdo, ka bi tou nikak ponovno oživelo. Po dosta prošnjaj, štere je pošilo na ministrstva pa podobne inštitucije, njemi je gratalo. Tak so na kmetiji Ferencovi na Krašči meli delavnico slamokrovstva, štero je on vodo. Malo prakse njemi je falilo, pa je pouzvo par starejšij lūdi, šteri so njemi pomagali pri včenjej. Bilou je sedem učencov, pa dva od njij sta odprla s.p. (samostojno podjetništvo/egyéni vállalkozás). Tou sta Golnar v Sovjaki in Škodnik v Fikšincaj. Ta šola ali delavnica je trpela 20 mesecov, pa v tom časi so prekri-li vse pozdravne pa oglasne table v občini Cankova. Velki problem je dobiti »šopo« (prečesano, pripravljeno pa spucano slamo). Uvažali so jo z Madžarske tū. Neka pavrov se je pa v tistom časi tū odločilo, ka do pomagali, pa so posejali po 20 do 30 arov rži. Takša slama je tūdi najboukša, ržena, ka najduže trpi. Najprlej trbej slamo prečesati, vse ročno z takšimi velikimi lesenimi glavniki. Probali so vsefelej, eške z obračalnikom za senou (rendsodró) so probali česati, liki nej dobro bilou. Ročno je eške skouz najboukše. Glavna šker pri deli pa je »ravnjača«, tou je takša nazobčana deska, štera se slame fajn prime pa jo vō ravna, odzvūna na streji, ka te fajn vōvidi. Vse je pod enim koutom, tak poševno. Nūca se eške dosta vsega: škarce za obrezavo, klejšče pa najbolje takša mala lestvica, štera se na sleme dene, te gda mešter ne more nikam stoupiti, ka te tom gor stoji, ka leko delo zgtauvi.

Turistična kmetija Ferencovi je znana tūdi po tom, ka je 13 let zapored organizirala etnološko prireditev – prikaz žetve in mlatitve pa lūpanje kukurce. Za prikaz mlatitve in žetve so na 40. Radgon-

skom senji dobili 1. nagrado. Zdaj toga pri njij več nega. Majo pa eške itak možnost pokrivanja s slamov, šteroga se pri njij leko navčite.

Že prlé sam Vam pravla, ka dva učenca že samiva delata. Ges sam enoga ziskala in tou je Drago Škodnik s Fikšinec. On je delo v Avstriji, pa je tisto delo pūsto, ka ga je gospoud Kous s Krašč notri napelo, ka se je pri njem vōnavčo. Te je pa doma začo delati. Napravo si je velko skladišče (raktár) za slamo, štero ma vse fajn pod mrežami (háló). Velki problem je, pravi, pri materiali. On svoje žito seja, liki ma skouz nekše nevoule. Te gda sam pri njem bila, njemi je glij vdarilo v njivo, tak ka njemi je žito vse ta ležalo, nej ga pa mogouče posišiti bilou, ka vrejmen tū nej pravo bilou. Tak ka nej glij najbolje zadovolen, pa ne vidi prihodnosti

v slamokrovstvi. Dela pa neka drugoga, ptičje ižice pa krmilnice. Glij po tej ptičjij ižicaj je Drago tūdi najbolje znani. Leko ga srečamo na vsakšoj rokodelskoj tržnici ali na kakšom senji, ka proba kaj odati. Slamokrovstvo je eške ena rokodelska spretnost, štera se pomali zgibi. Kak pravijo meštri, prihodnosti nega, mladih ne zanima, tak ka se bojimo, ka de vse vkūper enoga dneva odišlo v pozabo in zamrlo.

Jasmina Papič

(podatke zbrala avtorica za potrebe projekta Craftattract – tradicionalne obrti – nove atrakcije za kulturni turizem, Intereg IIIA, Sosedski program Slovenija – Madžarska – Hrvaška 2004 – 2006, ki ga za Pomurje izvaja Pokrajinski muzej Murska Sobota)

Porabski grbanji

OTROŠKI

NAŠA ZLATA
RIBICA

Svejt je čüdno vküper napravljeni. Lidge ne vörvlejo najbole, ka bi se godili čüdeži. Depa po drugoj strani bi trno radi bili, ka bi se godili. Te je pa spoj nej čüdno, ka v zlate ribice ne vörvlejo, bi je pa radi meli bar v bližnjom potoki. Pa ništerni ranč ne vejo, ka una rejsan tam živé.

KOTIČEK

ŽETEV

Lidge brezi vode bi nej mogli živeti. Na, pa ribe ranč tak. Pa tau tö pravijo, ka bi brez gestija tö nej mogli živeti. Najbole pa brezi krüja. Na, ribe tö morajo nikaj gesti. Une gvüšno, ka svojo žetev nemajo. Depa leko, ka se kaj zgodi, gda lidge žetev držijo. Leko, ka kaj od žetve v potok tö spadne. Tou se ne godi vseposedi, depa pri potoki zlate ribice se gvüšno godi. Godi vsikšo leto.

Neje poznano, ali je tou leko kakša stara šega. Pa tou tö nej, kak dugo se že tou dela. Tou, ka pšenico mečejo v vodou. Vsikši človek tou naredi, šteri je pri potoki žetev obredo. Nej dosta, nin dvej ali pa tri prgišče nut v vodau liči. Od toga, kak so ribe rade zatoga volo pa ranč nej trbej gučati. Leko povejmo, ka zato majo une tö vsikšo leto žetev. Pa nemajo ednoga mejtera poula. Depa žetev dun majo.

Nej dugo nazaj je pri potoki znouva žetev bila. Edno leto stare ribe so oprvin vidle, kak pšenica nut v vodou kaple. Tak je bilou prvi den pa drugi den, tretji den, štrti den tö, pa eške peti, depa šesti den se je vse dola stavilo. Zgotovili so žetev. Mlade ribe so zaman čakale, gda pšenica v vodou spadne. Nej pa nej so se mogle včakati. Pa so se začnole pomalek koriti na lidi, ka njim ne mečejo pšenico v vodou. Tak na glas so se čemerile, ka je tou prišlo na vüje zlate ribice.

- *Ka je gé za nevoule*, - ji je pitala. - *Ka se pa korite?*

Edna prejk druge so začnole gučati, ka je gé. Tak, ka ji je niške nej razmo pa eške same sebe nej.

- *Pomalek, edna naj guči. Vej pa melete kak trgé stari mlini vküper*, - ji je zmirila.

Na, tak so se dun dola stavile. Zdaj je te edna povedala, ka čakajo na pšenico pa je nega. Une so pa lačne gé. Kak bi

nej gratale takšne nevoulaste.

- *Tak je tou, mlade moje ribe. Žetev je vsikšo leto, depa neje vsikši den prejk cejloga leta. Zato te mogle na njou čakati ka de kleti znouva žetev. Pa po tistom leko znouva pšenico dobite*, - njim je tumačila zлата ribica.

- *Sto de čako edeno cejlo leto? Zdaj škemo pšenico, zdaj smo lačne*, - so začnole znouva raščati edna prejk druge.

Tak na glas so se drle, kak bi je stoj škeu vö iz vode potegnoli. Ka naj zdaj naredi zлата ribica? Kak je naj zmiri? Kak naj njim nut v glavou vdari, ka je žetev gotova?

- *Pojte vö iz vode pa si ziščite pšenico. Gvüšno je kakšno zrno spadnole na zemlo.*

Male ribe so se dola stavile. Edna več nej raščala. Gledale so zlato ribico. Nejsu mogle vörvati, ka njim je tou pravla. Pa ranč una, una, zлата ribica, ka je čelejrska pa trno čedna riba.

- *Vej pa venej mrgémo. Mi ne moremo biti venej. Ka pa takše sumarije gučiš*, - so jo spitavale, depa bole pomalek pa nej edne prejk druge.

- *Nikšne sumarije ne gučim! Srečne bojte za té dar, ka nam ga davlejo lidgé po staroj nepoznanaj šegi. Če pa stera ške kaj več pa naj si vzeme, depa tou leko trno drago plača*, - se je že obrnola, ka de vkraj plavalala. - *Leko s tejm tö, ka go več nede.*

Tiüča je gratala. Mlade glavé so začnole brodit, ka nij je škela prajti.

Zлата ribica pa je bila vesela, ka je nej trbelo nikšne čalerije naprej vzeti. Brezi toga je rešila mlade nevoule. Tou pa je dun nika vrejdnou, ka nej?

Miki Roš

KAUT

MLAŠEČI

Pismo iz Sobote

Reklame

Lüblene moje, dragi moji, gelte, kak je inda lepou bilou. Šou si v bauto, si küpo, ka je trbelo, pa je vse v redi bilou. Na, včasini si na kaj mogo malo duže čakati, depa dun si doubou ali doubila. Gnesden je vcejlak ovak. Gnesden je vcejlak naoupak, nej samo ovak. Kak najbole prvo trbej povedati, ka gnesden drugi brodiyo namesto mene, namesto tebe, namesto nas. Gučim najbole resno!

Gnes človek več ne kipüvle tisto, ka njemi trbej. Gnesden človek küpi tisto, ka njemi reklame povejo, ka njemi trbej. Eto je prišo vküper z novinami pa ednim pismom cejli küp prospektov od stou pa edne baute. V nijj se leko vidi, ka so edni bole fal od drugoga. Na, tou se ne vidi, liki tou vsikša bauta za sebe guči. Pa skur vsikši nam šké povedati

nikaj takšnoga:

- *Samo za vas smo naprajli vse najbole falo! Samo za vas leko pri nas dobite najboukše za najmanje pejnez. V naši bautaj za vas odavlemo z lübezniyo.*

Zmejs med prospektami je vsigdar bar eden, ka ponüja kakšno tehnično blago. Vsefele žage, klapače, tapače, lopate pa vse takšo. Na, človek nagnouk gora pride, kak njemi tou vse trbej. Vej pa brezi toga ne more živeti! Vej pa piše:

- *Vse za vaš doum pa držino! Pri nas dobite vse, ka de vaš doum bole topeu pa srečen.*

Ja, vsi tisti, ka nam té kataloge ponüjajo, nas majo trno radi, samo za nas brigo majo, naj nam bou lepou pa nejlepše na svejti. Lidge, kak moja tašča Regina, trno čedna ženska, pa njim vörvlejo do groba pa eške tadale. Zato je naš ram

pun vsega tistoga, ka nam trbej ali pa nam spoj nej trbej. Tak je eto küpila cejli komplet klapačov pa tri tapače. Gda sam njoj pravo, ka klapače pa dvej tapači že mamu doma, se je skur dola svadila.

- *Ge mam brigo, ka falo küpim, ti pa me spitavleš, če nam tou trbej! Gnesden trbej brigo meti, ka je vse tak drago gé. Tou sam trno dobro küpila.*

Pa je tadale küpila eške škarce za drejve rezati, pa drejv spoj nemamo. Je küpila tegline za cejli mali varaš korin pa klüče za šrajfati, ka ji je gé puna kuča pa je eške privlejkla domou farbo za petoun, pa nika takšoga nemamo za farbat. Depa najbole naprej valoun je tou, ka je vse tak nebesko falo. Zato njoj nika ne smejm prajti, ka se ge v tou ne razmejm. Leko, ka se ne razmejm, depa

gda na sronjek poglednem, dun nika vidim. Če je eške mojoj mami za šankrejt pucati dojšo eden detergent, je gnesden tou več nej mogouče. Vej pa več tam nemam mesta, ka bi se normalno dola vseu pa tisto delo, ka se na sronjeku dela. Tam gestejo nikšne rece, pa glažeki pa šprickance pa škatülice in škatüle. Vse zatoga volo, naj šankrejt bou kak laboratorij. Tou pa zato, ka nam tak na teveni tumačijo v reklamaj, kak skrb trbej meti, naj bakterije preminejo. Dun mo dugo živeli!

V kopalnici smo indasvejta vsi meli edno žajfo pa eden šampon. Boug moj, vej pa samo moja tašča Regina, trno čedna ženska, ma na stalažaj pa v košaraj edno pettresti fele losionov, balzamov, tonikov, žajfic, šampounov pa ka je eške takšoga. Kak bi nej

mejla, če pa njoj reklame na teveni gučijo, kak je tou dobro gé za njou.

Depa tou je samo eden mali tau velke nevole, ka nam je delajo reklame na teveni pa reklame po pošti. Od toga, kak jo reklame noure redijo bi vam leko gučo dneve pa dneve. Kak tisto, ka je tapreštejla, kak nikšen jogurt črvou vrači, če ga pigeš vsikši den. Pa so ga na akciji odavali. Küpila si ga je za tri mejsece vküper. Na pa je nin za eden mejsec črvou prajlo, ka je jogurt že stari gé pa njoj je začno leteti vö iz nje zar pa naprej. Depa nika nej! Samo ka je falo bilou pa je nika nej, če se je pokvaro, ka je stari grato. Gda sam tou čüo, sam začno iskati po reklamaj, ka leko stoj pamet tö odava. Pa nej mujs, ka je trno fal.

Miki

